

Verzorging en gezondheid

In deze opdracht behandelen we de volgende eindtermen:

- Dagelijkse verzorgingswerkzaamheden uitvoeren
- Periodieke verzorgingswerkzaamheden uitvoeren
- Informatie verstrekken over de gezondheid en de dagelijkse en periodieke verzorging van een dier.

Dieren verzorgen op school

Johans favoriete plekken op school zijn de dierenverblijven. Hij weet al wat hij worden wil. Dierverzorger! Hij hoopt later bij een dierenpension of asiel te kunnen gaan werken. Maar zo ver is het nog niet. Johan doet nu zijn best om de dieren op school zo goed mogelijk te verzorgen.

Gezondheidscontrole

Is het dier gezond?

Een goede dierverzorger kan een goede gezondheidscontrole uitvoeren. Johan houdt bewust en onbewust dag na dag de gezondheidstoestand van zijn dieren in de gaten. Dieren kunnen niet klagen dat ze zich niet zo lekker voelen. Aan dieren moet je kunnen zien dat ze niet gezond zijn. Johan weet hoe gezonde dieren zich gedragen. Daardoor kan hij ook *afwijkend gedrag* constateren.

Afwijkend gedrag kan betekenen dat het dier ziek is. Hierbij kun je aan de volgende punten denken:

- Voedselopname
- Wateropname
- Urineren
- Ontlasting /anus
- Activiteit
- Vacht /huid /veren /haar
- Ogen
- Oren

Opdracht 1: gezondheidscontrole

Wat is een besmettelijke ziekte?

Johan heeft in de krant gelezen dat er varkenspest in de buurt is. Dat is heel vervelend. Varkenspest verspreidt zich namelijk gemakkelijk van boerderij naar boerderij.

Zelfs vuile schoenen of vuile banden brengen de ziekte over. Als een ziekte overgedragen kan worden, is de ziekte een besmettelijke ziekte.

Bacteriën, schimmels of virussen zijn meestal de veroorzakers van besmettelijke ziekten.

Opdracht 2: Lees 'Wat is een besmettelijke ziekte?' en beantwoord de vragen.

Schoonmaken

Om te zorgen dat het dier in een schoon verblijf zit moet dit regelmatig schoon gemaakt worden. Schoonmaken kan je op 2 manieren doen. De eerste is door het hok te reinigen. Als je een hok reinigt, haal je alle vuil, poep en plas uit het hok. Je kan het hok ook ontsmetten. Dan maak je alle bacteriën, schimmels en virussen dood.

Schoonmaakmiddelen

Voor het reinigen van de hokken, kooien en stallen op school wordt voornamelijk *water* gebruikt en soms *een schoonmaakmiddel*. Als de dierenverblijven ontsmet moeten worden, gebruik je een apart ontsmettingsmiddel voor. Een voorbeeld van een ontsmettingsmiddel is *Halamid*.

Het schoonmaken gebeurt met borstels, bezems en de hogedrukspuit. Als leerlingen klaar zijn met schoonmaken vergeten ze vaak één ding: hun eigen handen te wassen voordat ze gaan eten.

Opdracht 3: Lees 'Schoonmaakmiddelen' en de bijsluiter van 'Halamid' en beantwoordt de vragen.

Voeren en water geven

Op de school van Johan worden de dieren dagelijks gevoerd en wordt dagelijks het water verschoond. Dat wordt met de hand gedaan. Er bestaan automatische watervoorzieningen die direct op de waterleiding zijn aangesloten. Dan hoef je niet zelf de bakken bij te vullen.

Hoe geef je het beste voer en water?

Er zijn verschillende manieren om voer en water te geven. Toch zal je merken dat de ene manier beter bevalt dan de andere. Hieronder staan enkele problemen waar je tegenaan kunt lopen.

- a.** Bij de geiten op school ligt er een half uur na het voeren meer hooi op de grond dan in de ruif.
- b.** De stenen voerbak van een hond blijft sterk ruiken, vooral als de hond vuile pens te eten heeft gekregen. Het lijkt wel of het pens vocht in de steen trekt.
- c.** Van de plastic voerbakjes van de konijnen is er na een week niet een meer heel. Overal zijn stukken afgeknaagd.
- d.** Het voer van de kippen is steeds weer bevuild met kippenpoep. De kippen gaan steeds op de voerbak staan en laten hun poep precies op het voer vallen.
- e.** In een volière met twintig zebra-vinken is een halve dag na het voer en water geven het waterbakje al leeg. Zonder een goede controle zouden de dieren op een hete zomerse dag omkomen van de dorst.

De dagelijkse verzorging

De dagelijkse verzorging van dieren bestaat uit *voer en water geven*. Bij de dagelijkse verzorging hoort natuurlijk ook het *controleren* van de dieren op *hun gezondheid*. Als er dieren zijn die er niet gezond uitzien, meld je dat aan je docent. Hoe je de gezondheid kunt controleren, daarover lees je in de volgende paragraaf meer.

Opdracht 4: Lees 'Hoe geef je het beste voer en water' en bedenk voor elk probleem een oplossing.

Gezondheid bij dieren

Je hebt net geleerd dat het bij het verzorgen van een dier belangrijk is, dat je weet waar je op moet letten om te bepalen of een dier gezond is.

Er zijn 18 punten waar je op moet letten als je de gezondheid van een dier gaat beoordelen. De 18 punten worden hier punt voor punt besproken, zodat je de volgende opdracht goed kunt maken.

Neus

De neus moet schoon en droog zijn.

Enkele voorbeelden als het niet goed is;

Bij konijnen komt het vaak voor dat ze wat snotterig zijn, de binnenkant van de voorpootjes zijn dan nat van het wassen.

Bij katten komt niesziekte voor, dan is de neus ook snotterig.

Oren

De oren moeten schoon zijn en niet stinken.

Bij oormijt zijn de oren vies, bruine massa in de oren en stinkt.

Bij een ontsteking in de oren door oormijt houdt het dier vaak de kop scheef.

Ogen

De ogen moeten schoon en helder zijn en reageren op reflexen.

Bij oudere dieren komt vaak de afwijking "staar" voor waardoor een dier blind wordt aan één of beide ogen.

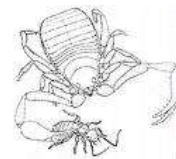
Bij een oogontsteking komt er pus uit de ogen en zitten de ogen dicht.

Huid

De huid moet vrij zijn van schilfers, geen verdikkingen.

Geen verwondingen of ontstekingen.

Er mogen geen beestjes op de huid zitten bijvoorbeeld mijt, vlooiën of teken.

Vacht / veren

Kijk hierbij naar de omstandigheden waarin het dier zich bevindt.

Voorbeelden;

- Een konijn met jongen heeft vaak kale plekken door het maken van een nest.
- Kwartels en kippen: wanneer deze vaak worden betreden wordt het zadel (overgang staart en rug) kaal.

Een vacht moet glanzend en gesloten zijn

Katten met vlooiën hebben kale plekken en dunnere plekken.

Slijmvliezen

Slijmvliezen zitten in de mond en ogen

De kleur moet roze zijn.

Afwijkingen; Geel; kan een leveraandoening zijn, Ziekte van Pfeiffer

Wit; bloedarmoede

Rood; ontsteking in het lichaam

Tanden / gebit

Passend bij dier.

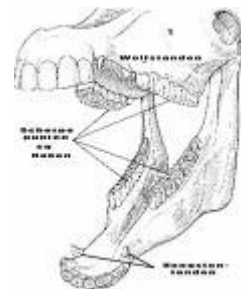
Herkauwers hebben geen boventanden.

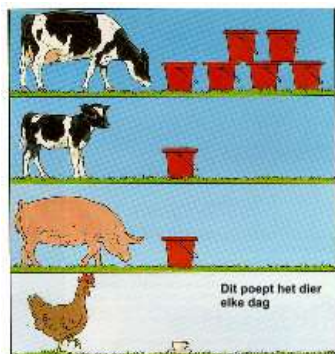
Afwijkingen: Bij knaagdieren een olifantsgebit door verkeerde bestand of verwondingen. Hierdoor wordt het voer slecht opgenomen en krijgt het dier een slechte conditie.

Door ouderdom vallen de tanden eruit; slechte voeropname.

Bij overvloedig tandsteen ruikt een dier uit zijn bek.

Bij paarden kan je de leeftijd bepalen aan de hand van het gebit.

Mest

Passend bij dier.

Bijvoorbeeld bij een koe is de mest slap en vochtig; bij konijnen heeft de mest een vaste vorm. Bij vogels is het ook verschillend; bij de ene vogel is het vaster en bij een andere meer vloeibaar.

Over het algemeen is het zo dat als de anus schoon is, het goed is; bijeen vieze anus is het vaak diarree.

Urine

De urine moet helder zijn; niet troebel en /of bruin.

De urine kun je niet altijd beoordelen, als je het niet kunt zien dan kun je het ook niet beoordelen.

Nagels / klauwen

Nagels en klauwen mogen niet te lang zijn; hierdoor kunnen problemen komen zoals beenafwijkingen, slecht lopen en ontstekingen.

Rotkreupel is een ontsteking tussen de "tenen" in, door te lange klauwen die omkrullen en er gaat er mest tussen zitten dat gaat rotten.

De klauwen worden bekapt (met een mesje alles wat los zit eraf snijden) Nagels moeten geknipt worden, let op het "leven" dat je niet te ver knipt.

Gedrag

Passend bij dier.

Bijvoorbeeld reptielen zijn rustiger; een geit is actief / nieuwsgierig.

Een ziek dier trekt zich terug, is niet attent op de omgeving; wil niet eten en drinken.

Vogels die bol (dik zitten) zitten, voelen zich niet goed of de omgevingstemperatuur is te laag.

Temperatuur

Het opnemen van de temperatuur moet in rust.

De temperatuur van jonge dieren is hoger dan van oudere dieren. *De juiste lichaamstemperatuur is niet voor elk dier hetzelfde; zie schema.*

Het opnemen van de temperatuur doe je (meestal) met een thermometer in de anus.

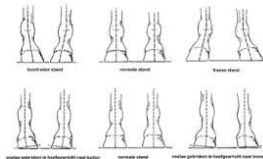
Ademhaling

Ademhaling neem je op in rust.

Je kunt de ademhaling zien door naar de buik van het dier te kijken en 15 sec kijken en tellen, het aantal keer 4; dan weet je het per minuut. *De ademhaling is niet voor elk dier hetzelfde; zie schema.*

Hartslag

Het opnemen van de hartslag moet in rust.
Jongere dieren en kleine dieren hebben een snellere hartslag.
Het opnemen van de hartslag doe je met een stethoscoop.
De hartslag is niet altijd even makkelijk te vinden, je moet zoeken in de hartstreek en goed luisteren.
De hartslag is niet voor elk dier hetzelfde; zie schema.

Gang en stand

De gang en stand zijn normaal als het dier normaal loopt of staat.

Het dier moet op alle poten normaal staan; het dier mag niet kreupel (hinken) lopen.

Vochthuishouding

Om de vochthuishouding te controleren moet je voorzichtig aan het velletje trekken van het dier, wanneer het meteen terug veert, is het goed; wanneer het blijft staan is het niet goed en heeft het dier tekort vocht (bv water) opgenomen.

Eetlust

Passend bij dier.

Bijvoorbeeld is een Engelse Bulldog zwaar gespierd en een Whippet slank en mager. Een zogend dier is minder in conditie dan een niet zogend dier. Met conditie bedoelen we de voedingstoestand (hoe dik ze zijn). Bij de meeste dieren kun je dit voelen op de lendenen; bij vogels op het borstbeen.

Engelse Bulldog

Whippet

Diersoort	Lichaams Temperatuur	Ademhalings Frequentie	Hartslag
Cavia	38,5-39,5 °C	100-130/min	
Chinchilla	37-38 °C	80-120/min	
Hamster	37-38 °C	30-135/min	
Muis	38-39 °C	84-230/min	
Gerbil	38-39 °C	9-20/min	
Rat	38-39 °C	70-11/min	
Zangvogel	40-43 °C	50-100/min	
Konijn	38,5-39,5 °C	50-60/min	120-150/min
Kat	38,5-39 °C	20-40/min	100-120/min
Hond	38-39 °C	10-30/min	Groot 60-80/min Klein 80-120/min
Geit	38,5-40,5 °C	9-20/min	Lam 100-120/min Volw 70-80/min
Schaap	38,5-40 °C	9-18/min	Lam 115/min Volw 70-80/min
Varken	38-40 °C	8-18/min	Big 138/min Volw 40-60/min
Rund	37,5-39,5 °C	30-50/min	Jong +/- 100/min Volw 40-60/min
Paard	37,5-38 °C	9-15/min	Jong +/- 100/min Volw 35-40/min
Kip			Gem. 312
Duif			Gem. 244

Opdracht 5: kies samen met een klasgenoot 2 diersoorten uit en vul van dit diersoort de handelingenlijst in.

Noteer bij ieder punt wat je ziet! Woorden als mooi, goed, prima, oké, netjes, (on)gezond, normaal enz. zijn VERBODEN!

Opdracht 6: Je hebt nu bij 2 dieren de gezondheid beoordeeld. Probeer bij ieder dier uit te leggen waarom je het dier de beoordeling hebt gegeven. Gebruik in je uitleg de punten die je gecontroleerd hebt.

Je hebt nu gelezen over dagelijkse en periodieke verzorging.

Opdracht 7: Kun je nog 4 voorbeelden geven van periodieke verzorgen?

Opdracht 8: Kies een van de periodieke werkzaamheden uit opdracht 8 uit en maak hier een korte informatiefolder over. De volgende punten moeten in de folder terug komen:

- **Voor welk dier geldt de periodieke verzorging?**
- **Wanneer moet het gebeuren?**
- **Hoe moet je het doen? (werkbeschrijving)**
- **Wat heb je nodig?**
- **Zijn er kosten aan verbonden?**

Tip: Voor de werkbeschrijving mag je ook een instructievideo of foto stappenplan maken.